

ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У КОНТЕКСТІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Литвиненко Н.П., Сергієнко Т.В.

Кафедра мовної підготовки

Завідувач кафедри: д.філол.н., проф. Литвиненко Н.П.

*Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця
м. Київ, Україна*

Огляд: Комунікативні навички – це важливий компонент професійної комунікативної компетентності майбутніх фахівців, які забезпечують обмін інформацією та формуються на основі мовленнєвих дій.

Професійні комунікативні навички – це навички спілкування фахівців певної галузі в межах їхньої діяльності. Рівень сформованості такого виду комунікативних навичок – умова, за якої може бути продуктивною професійна комунікація.

У галузі медичної освіти актуальним аспектом є формування професійних комунікативних навичок у контексті підготовки висококваліфікованого лікаря. Такі навички реалізуються насамперед у мовленнєвих діях, що забезпечують спроможність лікаря здійснювати продуктивну фахову комунікацію.

Комунікативні навички майбутніх лікарів (здатність вступати в контакт, вести опитування, обстеження, давати рекомендації, здійснювати керівництво процесом лікування та ін.) багато в чому визначають успішність їх діяльності. Причина цього полягає насамперед у тому, що сучасний лікар повинен не лише володіти сукупністю спеціальних знань, а бути особистістю з певним ціннісним світоглядом, морально-етичними принципами та моделями комунікативної взаємодії.

Навички фахової медичної комунікації як важливі діяльнісно-рольові компоненти професійної компетентності лікаря представлені в Державному стандарті вищої медичної освіти, де презентовано освітньо-кваліфікаційну характеристику спеціаліста за спеціальністю 222 «Медицина». У Держстандарті закріплені очікувані результати професійного навчання майбутніх фахівців, зокрема й пов'язані з опануванням навичками фахової комунікації. Оскільки Стандарт використовується для розроблення засобів діагностики рівня освітньо-професійної підготовки фахівця та визначення змісту навчання як бази для оволодіння новими спеціальностями, кваліфікаціями, його вимогами необхідно керуватися у виявленні підходів до навчання всіх дисциплін, у тому числі й української мови (за професійним спрямуванням). Оволодіння знаннями з цього предмета необхідне для задоволення вимог, де визначено та узгоджено зміст виробничих функцій та зміст умінь. З-поміж інших функцій виокремлено виконавську функцію, реалізація якої передбачає виконання типової задачі (в термінології документа) діяльності, що має назву «Збирання інформації про пацієнта». Ця діяльність базується на вміннях, а отже, й навичках мовно-мовленнєвого спрямування, які з Огляду на їхній зміст можна поділити на дві групи:

- уміння та навички некомунікативного характеру, які формуються з урахуванням нормативних документів ведення медичної документації щодо окремого пацієнта та контингенту населення загалом, йдеться про такі документи, як карта амбулаторного/стаціонарного хворого, листок непрацездатності, санаторно-курортна карта, історія хвороби, т. ін.);
- уміння та навички комунікативного характеру зважаючи на будь-які обставини спілкування з пацієнтом (вдома, в лікарні тощо), коли використовують результати співбесіди за стандартною схемою опитування пацієнта, йдеться про анамнез хвороби та життя (зокрема професійний анамнез), збір даних про скарги тощо.

Отже, Державний стандарт достатньо чітко окреслює вимоги до професійної діяльності лікаря стосовно збирання інформації про пацієнта, до яких належать і вміння та навички фахової медичної комунікації. Опанування цими вміннями та навичками є надважливим складником комунікативної медичної компетентності. Цей Стандарт є обов'язковим для закладів вищої освіти медичного профілю, а отже, першочерговою постає потреба формування необхідних мовно-мовленнєвих навичок у студентів ЗВО.

Основні чинники, що визначають зміст медичної комунікації, зумовлюють репертуар необхідних комунікативних навичок для майбутнього лікаря.

Дослідження професійної комунікації лікарів у лінгводидактичному аспекті дає підстави для виокремлення навичок трьох типів:

- навички слухання-розуміння відповідей, запитань і спонукальної інформації пацієнта в інтерперсональному спілкуванні;
- навички говоріння;
- навички комунікативної взаємодії в діадах «лікар – пацієнт».

Перший тип навичок конкретизується на всіх етапах діалогу «лікар – пацієнт» – фатичного спілкування, системного опитування, об'єктивного обстеження та рекомендацій, а також деталізується в стратегічно-тактичних мовленнєвих актах. Наступний тип навичок реалізується в усіх комунікативних видах інтерперсонального спілкування – розповіді, питанні, спонукання, які конкретизуються в усіх ситуаціях діалогу «лікар – пацієнт». Останній тип навичок деталізований у стратегічно-тактичних мовленнєвих актах спілкування.

Застосування усіх категорій фахових комунікативних навичок зумовлені особливостями фаховою діяльністю лікаря та його прагматичних намірів, залежно від конкретних особливостей ситуацій діалогової взаємодії лікаря з пацієнтом.

Розвиток комунікативних навичок – це важливий компонент у структурі професійної підготовки майбутнього лікаря. Формування навичок фахової медичної комунікації – є надважливим завданням професійного навчання студента-медика. Такі навички забезпечують ефективну підготовку до професійних обов'язків. Рівень сформованості комунікативних навичок відображає особистісні якості фахівця, за допомогою яких він самостійно й ефективно реалізує завдання професійної діяльності.